

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ КЕРІВНИХ КАДРІВ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії

В.о. ректора

О.Р. Копієвська

ПРОГРАМА

вступного випробування

(фахового іспиту)

зі спеціальності 025 «Музичне мистецтво»

(освітня програма «Сольний спів»)

для здобувачів освітнього ступеня «Магістр»

на основі освітнього рівня «Бакалавр»

(освітньо-кваліфікаційного рівня «Спеціаліст»)

Ухвалено рішенням приймальної комісії

від 12 травня 2022 р.

Протокол № 3

Перший проректор
з науково-педагогічної роботи

Л.М.Степаненко

Відповідальний секретар
приймальної комісії

Ю.В.Кратко

Директор Інституту
сучасного мистецтва

М. А. Кулиняк

Завідувач кафедри академічного і
естрадного вокалу та звукорежисури

І.В.Бобул

Програма вступного випробування за спеціальністю «Музичне мистецтво», освітня програма «Сольний спів» на здобуття освітнього ступеня магістр на основі освітнього ступеня бакалавр (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліст) / Укладачі: Мустафаєв Ф.М., народний артист України, доцент, професор кафедри академічного і естрадного вокалу та звукорежисури; Левко В.І., кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри академічного і естрадного вокалу та звукорежисури. Київ: НАКККіМ, 2022 р.

Програма призначена для абітурієнтів, які вступають до Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв для здобуття освітнього ступеня магістр на основі освітнього ступеня бакалавр (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліст). Вона містить пояснювальну записку, програму вступного випробування, приклади тестових завдань, критерії оцінювання знань абітурієнтів, список рекомендованої літератури.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

При прийомі вступників на термін навчання **1 рік і 4 місяці**, конкурсний відбір проводиться на підставі вступного випробування, що включає в себе виконання вокальної програми та тестове опитування.

Мета вступного випробування – відбір вокально підготовленої, творчо обдарованої, талановитої молоді, здібної до навчання.

Для досягнення мети передбачається вирішення наступних завдань:

- виявлення рівня вокальної підготовки абітурієнтів, їх виконавської майстерності, музичних, творчих та артистичних здібностей;
- виявлення музично-теоретичного рівня підготовки абітурієнта.

Конкурс проходить в два етапи.

Перший етап включає в себе виконання вокальної програми з 4-х творів, а саме:

ЕСТРАДНИЙ СПІВ:

1. Українська народна пісня в сучасній інтерпретації (а capella або під фонограму мінус);
2. Романс українського композитора;
3. Сучасна українська естрадна пісня;
4. Світовий хіт або джазовий стандарт.

АКАДЕМІЧНИЙ СПІВ:

1. Українська народна пісня (а capella або у супроводі концертмейстера);
2. Класичний романс;
3. Класична арія композитора XIX-XX ст.;
4. Класична арія українського композитора.

На *першому етапі* на прослуховування кожного абітурієнта відводиться 20 хв.

Другий етап передбачає тестове опитування. Абітурієнту пропонується 50 запитань, кожне з яких може мати кілька варіантів правильної відповіді, які потрібно обвести кільцем.

Для того, щоб правильно відповісти на всі тестові питання абітурієнт повинен володіти знаннями з елементарної теорії музики, історії музики, гармонії та аналізу музичних творів.

На *другому етапі* для написання тестових завдань відводиться 2 год.

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

СОЛЬНИЙ СПІВ:

Українські народні пісні:

«Вербовая дощечка», «Вечір надворі», «Дивлюсь я на небо», «Добрий вечір тобі», «Думи мої», «Зоре моя вечірняя», «Їхав козак за Дунай», «Ніч яка місячна», «Нова радість стала», «Ой джигуне, джигуне», «Ой зійди, зійди, ти, зіронько та вечірняя», «Ой не світи місяченьку», «Ох і не стелися, хрещатий барвінку», «Повій вітре на Вкраїну», «Подоляночка», «Стоїть гора високая», «Стоїть явір над водою», «Така її доля», «Там, де Ятрань круто в'ється», «Тихо над річкою», «Якби мені не тиночки», «Взяв би я бандуру», «Місяць на небі», «Нащо мені карі очі», «Ой, у вишневому саду», «Ой, джигуне, джигуне», «Ой, на горі, на маківці», «Ой, у полі верба», «Ой, та зажурились», «Ой, ходила дівчина бережком», «Ой, чорна я си чорна», «По садочку ходжу», «Прощай, дівчино», «Спать мені не хочеться», «Ти до мене не ходи», «Цвіте терен».

Романси українських композиторів:

«Двори стоять у хуртовині айстр» муз. О. Богомолець, сл. Л. Костенко;
«Не бувають дощі випадкові» муз. О. Злотника, сл. В. Кликавки;
«Осінні вітражі» муз. П. Зіброва, сл. С. Галябарди;
«Подаруй мені ніжність» муз. В. Полянського, сл. С. Грабара;
«Як я люблю тебе» муз. І. Поклада, сл. Д.Луценка.

Класичні романси:

Алчевський Г. «Душа – се конвалія ніжна»;
Вериківський М. «Як сніги розтануть білі»;
Жербін М. «Пливе моя душа»;
Г. Майборода, вірш В. Сосюри «Не сумуй!».
Українська пісня-романс (літ. походження) на вірш І. Франка в обр. А. Кос-Анатольського
«Ой ти, дівчино, з горіха зерня...».

Сучасні українські естрадні пісні:

«Білою фарбою» муз. і сл. М. Яремчук;
«Палала» муз. Р. Квінти, сл. В. Куровського;
«Ріка-печаль» муз. Н. Петраш, сл. Ю.Рибчинський;
«Ти зустрінеш її» муз. і сл. М. Бурмаки;
«Я стану морем» муз. В. Волокомор, сл. М. Бровченко

Світові хіти:

«Yesterday» Paul McCartney, John Lennon;
«Woman in love» Barry Gibb, Robin Gibb;
«Shape of my heart» Sting;
«Sunny» Abba;
«Do you believe» Cher;
«Let it be» Paul McCartney, John Lennon.

Джазові стандарти:

«Misty» Eroll Louis Garner, Johnny Burke;
«Rain» Peter Deroze;
«Fly me to the moon» Bart Howard;
«Guess who I saw today» Murray Grand;
«Happy talk» Richard Rogers.

Класичні арії:

Бетховен Л. Арія Пізаро з опери «Фіделіо»;
Бізе Ж. Арія Мікаели з опери «Кармен», куплети Торeadора з опери «Кармен»;
Верді Дж. Арія Леонори з опери «Сила долі»;
Гендель Г. Арія Клеопатри з опери «Юлій Цезар»;
Данькевич К. Монолог Богдана з опери «Богдан Хмельницький»;
Кирейко В. Арія та соло Лукаша з опери «Лісова пісня»;
Майборода Г. Арія Йолан з опери «Милана»;
Мейєрбер Дж. Пісня Марселя з опери «Гугеноти»;
Сметана Б. Арія Далібора з опери «Далібор»;

ЕЛЕМЕНТАРНА ТЕОРІЯ МУЗИКИ

Поняття і властивості музичного звуку. Тембр як засіб музичної виразності. Діапазони та регістри музичних інструментів та людських голосів. Класифікації музичних інструментів та ансамблів.

Музичний звукоряд. Тон та півтон. Октави. Основні елементи нотного письма. Нотний стан. Система ключів. Такт. Знаки скорочення нотного письма. Знаки альтерації. Тривалості та паузи. Літерна система позначення звуків. Енгармонізм.

Прості, складні, змішані метри і розміри. Перемінний метр. Прийоми диригування. Пунктирний ритм. Синкопа.

Поняття інтервалу. Тонові та ступеневі величини інтервалу. Акустична класифікація інтервалів. Обернення інтервалів. Енгармонізм інтервалів. Поняття діатонічних і хроматичних інтервалів. Інтервал як висотне співвідношення ступенів ладу. Стійкі та нестійкі інтервали. Загальне поняття про розв'язання інтервалів. Інтервали на ступенях гами. Характерні інтервали.

Поняття акорду. Типи терцієвих акордів. Фонізм акордів. Три-звук, його основні види та інтервальна структура. Обернення тризвуку. Септакорди й їх класифікація.

Поняття ладу. Семиступеневі діатонічні лади. Пентатоніка. Блюзовий лад. Недіатонічні лади та штучні ладові системи ХХ століття. Тональність. Паралельні та однойменні тональності. Квінтове коло тональностей. Поняття про ладовий устій та тяжіння. Історичні умови формування ладового устою. Стійкі та нестійкі ступені ладу. Головні та побічні ступені ладу. Поняття ладової функції. Функціональні відносини ступенів мажору й мінору, їх мелодійні зв'язки.

Загальне поняття і визначення мелодії. Висотна й часова складові мелодії. Жанрові властивості мелодії. Форми мелодичного руху. Фраза, мотив, інтонація. Мелізми в музиці. Поняття секвенції. Види секвенцій та її структурні компоненти.

Динаміка як один із важливих засобів музичної виразності. Музична термінологія позначення динаміки та характеру виконання музичного твору. Штрихи та прийоми артикуляції.

Діатоніка та хроматика. Хроматична гама. Альтерація як вид хроматизму. Діатонічні та альтеровані ступені ладу. Хроматичні прохідні та допоміжні звуки. Альтерація акордів субдомінантової та доміантової груп. Подвійна доміананта.

Типи тональних співвідношень в музиці. Однотональний та багатотональний виклад музичного матеріалу у творі. Поняття “тональний план”. Поняття й види модуляції. Модуляційний процес та його компоненти. Поняття про спорідненість тональностей.

ІСТОРІЯ МУЗИКИ

Музичне мистецтво античного світу. Шляхи розвитку середньовічного мистецтва. Богослужбова та світська музика Середньовіччя. Вокальні та інструментальні жанри музики доби Відродження.

Інструментальна музика бароко: національні школи, музична жанри. Світська та духовна музика доби бароко. Барокова опера Італії та Франції. Творчість Й. С. Баха та Г. Ф. Генделя.

Віденський класицизм. Становлення жанру класичної симфонії та сонати. Творчість Й. Гайдна, В. А. Моцарта, Л. Бетховена. Оперна реформа К. В. Глюка та В. А. Моцарта.

Місце романтизму в історії музичного мистецтва. Основні риси музичного романтизму, його філософсько-естетична основа. Новий тип особистості художника, нові теми і образи, новизна засобів виразності. Провідні музичні жанри. Творчість Ф. Мендельсона, К. М. Вебера, Ф. Шуберта, Ф. Шопена, Р. Шумана, Г. Берліоза, Ф. Ліста, Й. Брамса. Оперна творчість Р. Вагнера, Дж. Верді, Ж. Бізе. Композитори національних музичних шкіл. Музична культура Європи кінця ХІХ – початку ХХ ст.

Стильова палітра музики першої половини ХХ ст.: імпресіонізм, експресіонізм, фольклоризм, неокласицизм. Атональна музика та додекафонія. Постмодернізм у музичному мистецтві. Розгерметизація музичної культури у другій половині ХХ ст. Театр (ритуальне дійство) та музика. Вплив неєвропейських музичних культур на композиторську творчість другої половини ХХ ст. Сонористика та алеаторика. Полістилістика. Мінімалізм. Електронна музика.

Основні етапи розвитку української музичної культури від найдавніших часів до І половини ХVІІІ ст. Форми існування музики в епоху Київської Русі: народне мистецтво, музика княжого двору (скомороше мистецтво, військова музика). Українська церковна монодія: естетика, жанри, музичний стиль.

Українське музичне бароко. Становлення та розвиток партесного багатоголосся. Український музичний класицизм. Хоровий концерт ІІ пол. ХVІІІ ст.: музична естетика, жанрові особливості, музичний стиль.

Український музичний романтизм. Естетичні принципи, стильові орієнтири, жанрова палітра. Провідна роль М. В. Лисенка як фундатора української класичної музики. Музика кінця ХІХ – початку ХХ ст. Тематика, жанри, образні сфери, стильова палітра.

Українська музика періоду національного відродження (1920-ті – початок 1930-х рр.). Становлення сучасної української симфонічної музики. Творчість Л. М. Ревуцького та Б. М. Лятошинського. Українське музичне мистецтво соцреалізму (1940-ві – 1950-ті рр.). Українське музичне мистецтво 1960-х – 1980-х рр. Творчість Л. Колодуба, М. Скорика, Є. Станковича, Л. Дичко, І. Карабиця як представників «нової фольклорної хвилі». Неокласичні тенденції у творчості М. Скорика, Є. Станковича, І. Карабиця.

Музичне мистецтво України доби незалежності. Сучасні українські композиторські школи: київська, львівська, одеська, харківська. Фестивалі сучасної академічної музики.

ГАРМОНІЯ

Поняття гармонії в музиці. Роль гармонії як засобу виразності у створенні художнього образу в музичному творі. Зв'язок гармонії з іншими засобами музичної виразності.

Основні історичні етапи розвитку гармонічного мислення в історії музичного мистецтва. Історичні форми музичного складу. Поняття та види музичної фактури. Зв'язок музичної фактури з жанром та стилем.

Поняття акорду. Типи терцієвих акордів та їх інтервальна структура. Переміщення акорду. Поняття неакордового звуку. Мелодична, ритмічна та гармонічна фігурація.

Поняття ладової функції. Функціональність як основа ладової організації. Тонічний, субдомінантовий та домінантовий тризвуки як головні виразники ладогармонічних функцій. Поняття гармонічного звороту. Плагальний, автентичний та повний гармонічні звороти. Головні та побічні тризвуки ладу. Функціональна логіка гармонічного розвитку в послідовності акордів. Загальні положення логіки функціонального руху. Поняття повної діатонічної функціональної системи. Головні та побічні тризвуки функціональних груп. Властивості побічних тризвуків. Логіка послідовності акордів. Перерваний каданс.

Чотириголосний склад як основний і найпридатніший для вивчення гармонії. Норми і правила навчального чотириголосся. Мелодичне положення акорду. Тісне та широке розташування тризвуків. Види узгодженого ведення. Співвідношення акордів. Способи поєднання тризвуків. Вибір виду розташування акордів з урахуванням особливостей побудови мелодії. Поняття гармонізації мелодії.

Період як найменша завершена (або відносно завершена) одиниця викладу тематичного матеріалу в гомофонній музиці. Класифікація періодів. Особливі види періодів. Період як історично-стильова категорія. Період як форма самостійного твору. Гармонічні особливості структурних складових періоду. Поділ періоду на речення. Особливості гармонічних зв'язків структурних компонентів періоду. Поняття каденції. Види каденції. Ступінь визначеності довершеності кадансів. Каденції у структурі періоду. Кадансовий квартсектакорд: виразове значення, метричні умови використання та функціональні особливості. Засоби розширення періоду. Перерваний каданс.

Особливості функціонального наповнення септакордів та нонакордів як співзвуч з різним ступенем дисонування. Природня акустична біфункціональність септакордів та нонакордів. Домінантсептакорд та домінантнонакорд як найяскравіші виразники домінантової функції ладу. Ввідні септакорди та їх обернення. Септакорд II ступеня як яскравий представник побічних акордів субдомінантової функції в ладі. Септакорд VII ступеня в натуральному мінорі. Колористичні та функціональні особливості використання септакордів та нонакордів в естрадній та джазовій гармонії.

АНАЛІЗ МУЗИЧНИХ ТВОРІВ

Загальне поняття і визначення мелодії. Висотна й часова складові мелодії. Жанрові властивості мелодії. Форми мелодичного руху. Фраза, мотив, інтонація. Мелізми в музиці.

Поняття “період”, “речення”, Найбільш типові структури періоду. Поняття “каденція”, “цезура”. Види каденцій. Виразове значення, метричні умови використання та функціональні особливості кадансового квартсектакорду в гармонії.

Проста та розвинута одночастинна форма. Період. Вільна форма. Проста двочастинна та проста тричастинна форми та їх структурні різновиди. Типи реприз у простій тричастинній формі. Вступ як тематична та фактурна підготовка основної теми. Кода та її роль в драматургії твору. Передумови виникнення, основні етапи виникнення простих форм та типові випадки їх використання.

Складна тричастинна та складна двочастинна форма: структурні різновиди, передумови виникнення та особливості використання. Старосонатна форма як окремий варіант складної двочастинної форми.

Класифікація вокальних форм. Часова метроритмічна організація тексту, його структура. Принципи художнього співвідношення поетичного та музичного текстів.

Поняття та характерні особливості варіаційної форми. Тема у варіаційній формі, її типові властивості. Засоби варіювання. Класифікація та історичні типи варіаційних форм. Методи поєднання варіацій у цілісний цикл.

Рондо як жанр та як музична форма. Структура та назви частин форми. Тональні закономірності форми. Основні історичні типи форми. Рондо у творчості французьких композиторів-клавесиністів. Особливості рондо у творчості віденських класиків. Посткласичне рондо. Рондо в музиці ХХ століття. Рондоподібні форми. Рондо у вокальній музиці.

Місце сонатної форми серед інших форм. Основа сонатної драматургії, діалектичний характер форми. Розмежування понять “соната”, “сонатне allegro”, “сонатна форма”. Термін “партія”. Характеристика загального ходу розвитку в сонатній формі. Вступ. Експозиція та її будова. Розробка. Реприза. Кода. Історичний розвиток сонатної форми. Різновиди сонатної форми та їх структурні особливості. Рондо-соната.

Поняття циклічної форми. Типи інструментальних та вокально-інструментальних циклів. Тематичний зв'язок частин. Лейтмотив. Роль музики в різноманітних синтетичних жанрах мистецтва. Опера, її жанрові особливості. Загальні закономірності драматургії опери. Складові оперного спектаклю. Оперета. Мюзикл. Рок-опера. Балет. Традиційні форми класичного балету.

ПРИКЛАДИ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ:

Тональність це:

- а) звуковисотне положення ладу;
- б) система взаємодії стійких та нестійких ступенів;
- в) гамма з семи звуків.

Визначити автора творів «Кавова кантата», «Італійський концерт», «Французькі сюїти»:

- а) Й. С. Бах;
- б) А. Вівальді;
- в) Є. Кларк.

Повторення акорду у його зміненому вигляді при збереженні басового тону називається:

- а) переміщенням;
- б) оберненням;
- в) розташуванням.

Проста трьохчастинна форма з контрастною другою частиною:

- а) АВАСА;
- б) АВС;
- в) АВА.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ АБІТУРІЄНТІВ

1. За кожен виконаний вокальний твір абітурієнт може отримати по 25 балів. Загалом – 100 балів.

Рівень	Бали	Критерії оцінювання вокальної підготовки абітурієнта
Незадовільно	1-24	Абітурієнт показує посередні вокальні дані, низький рівень знань і вмінь з вокально-виконавської техніки. Має низький потенціал в подальшому творчому розвитку у відповідності до вимог програми навчання.
Задовільно	25-49	Абітурієнт має елементарні навички з основ вокально-виконавської техніки, демонструє цікаву особисту манеру виконання, розуміння драматургії виконуваного твору. Проте прослідковується нерозуміння взаємозв'язку елементів музичного мислення, не має відчуття опори звуку, в'яла артикуляція і дикція, невиразна сценічна пластика.
Добре	50-74	Абітурієнт добре володіє вокально-виконавською технікою, розвиваючи динаміку розвитку драматургії виконуваного твору. Допускає певні помилки: сумнівна інтонація, не завжди стабільне відчуття метру, невиразна сценічна пластика, недостатнє розкриття образу виконуваного твору.
Відмінно	75-100	Абітурієнт володіє глибокими практичним вміннями з вокально-виконавської техніки: демонструє власну манеру виконання, досконало володіючи всіма можливостями свого голосу (тембр, діапазон, чистота інтонації, способи звуковидобуття); виразно передає драматургію виконуваного твору, яскраво реалізуючи артистично-енергетичний потенціал.

2. Рівень знань абітурієнтів, які виявлені після проведення тестових завдань оцінюються від 0 до 100 балів. За кожну правильну відповідь – 2 бали.

Максимальна загальна сума балів за вступне випробування – 200.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Вокальна педагогіка (сольний спів): підручник для вузів. Київ: Віпол. 2007.
2. Іванов О.К. Гармонія: навч. посіб. Київ: КНУКіМ, 2001.
3. Маркова О.М. Нариси зарубіжної музики 50-90-х років: навч. посіб. Одеса: Друкарський дім, 2010.
4. Прохорова Л.В. Українська естрадна вокальна школа. Вінниця : Нова Книга, 2006.
5. Сапожнік О.В. Сучасна популярна естрадна музика. Київ: ДАКККІМ, 2000.

6. Шип С.В. Музична форма від звуку до стилю: навч. посіб. Київ: Заповіт, 1998.
7. Юцевич Ю.Є. Музика: словник-довідник. Тернопіль : Навчальна книга, 2003.

З рекомендованою літературою Ви можете ознайомитися в читальному залі наукової бібліотеки НАКККіМ (<http://www.nakkim.edu.ua>)